

SLOVENŠČINA 2.0: “LEKSIKOGRAFIJA”

Na konferenci o elektronski leksikografiji eLex 2011 je potekala okrogla miza, na kateri so se razpravljavci ukvarjali z vprašanjem, ali bodo leta 2020 slovarji še obstajali. Prevladalo je splošno mnenje, da bodo slovarji še obstajali, vendar pa bodo drugačni od slovarjev, kot smo jih bili vajeni do sedaj, in da nekaterim od njih verjetno ne bomo več rekli slovarji. Poleg tega so se razpravljavci strinjali v predvidevanju, da bo spletni medij postal v leksikografiji vse bolj prevladujoč. Kasnejše dogajanje na leksikografskem področju je pokazalo, da se leksikografi vsega tega močno zavedajo, kar pa potrjuje tudi ustanovitev evropske mreže za elektronsko leksikografijo (ENeL). Danes se leksikografi ne ukvarjajo več z vprašanjem, ali bodo slovarji v prihodnje še obstajali, temveč bolj s tem, kako elektronske slovarje, zlasti spletne, zasnovati in izdelati, da bodo zadostili potrebam sodobnih uporabnikov.

Tematska številka Slovenščine 2.0: "Leksikografija" prinaša vpogled v več projektov, ki so s tiskanega prešli na spletni medij in se raje posvetili vprašanjem, kot so npr.: Kakšen je profil uporabnika? Kako najbolj učinkovito izkoristiti možnosti, ki jih ponuja spletni medij? Katere dodatne lastnosti naj dobi slovar? Kako pritegniti uporabnike? Katere nove vrste informacij se lahko ponudijo? Kako sprememba medija vpliva na tradicionalna leksikografska načela in pristope? Prispevki so dragoceni tudi zato, ker tematike pokrivajo različne tipe slovarjev, različne jezike in države ter različne segmente leksikografskega dela.

Prva dva prispevka predstavljata angleška slovarja, ki sta prva najjavila namero, da bosta opustila tiskani medij. Michael Rundell pojasnjuje razloge za prehod slovarja Macmillan English Dictionary od tiskane knjige do izključno digitalnega vira ter razmišlja o slabih platih opustitve tiskane različice in prednostih digitalnih medijev. Kot argumentira v prispevku, so uporabniki spletnih slovarjev zaradi drugačnih potreb nov izziv izdelovalcem slovarjev, ki

morajo v možnostih novega medija najti ustrezne rešitve. Podobno trdi tudi John Simpson, nekdanji glavni urednik historičnega slovarja Oxford (the Oxford English Dictionary), ki skuša skozi oči Jamesa Murrayja, prvega urednika slovarja, predstaviti zgodovino slovarja, spremembe v uredniški politiko ob prehodu v digitalni medij in nove možnosti, ki jih slovar ponuja, npr. vizualizacijo leksikalnih podatkov z grafi in povezave do drugih sorodnih virov.

Piotr Źmigrodzki ter Blanca Arias-Badia idr. v svojih prispevkih poročajo o poljskem oz. španskem projektu izdelave slovarja nove generacije, tj. slovarja zasnovanega (zgolj) za digitalni medij. Źmigrodzki predstavlja novi splošni slovar poljskega jezika, in sicer zgodovino projekta, lastnosti slovarja in dele njegove mikrostrukture ter načrte za prihodnost. Še posebej dragocen del prispevka je predstavitev organizacije leksikografskega dela, česar se podobni prispevki redko dotikajo. Arias-Badia idr. poročajo o projektu DAELE, v okviru katerega nastaja slovar za nematerne govorce španščine. Osredotočajo se predvsem na razlage, zglede rabe in kolokacije, saj so ravno to deli mikrostrukture, ki v špansko leksikografijo vpeljuje novosti, kot so analiza korpusnih vzorcev (Corpus Pattern Analysis) ter predstavitev kolokacij s kolokacijskimi mrežami.

Prispevek Carole Tiberius idr. se loteva še ene pomembne tematike, in sicer programa za pisanje slovarjev. Avtorji predstavljajo lasten program za pisanje slovarjev, ki ga trenutno uporabljajo pri izdelavi enojezičnega nizozemskega slovarja (ANW) in dvojezičnega slovarja (par nizozemščina – frizijščina), njegove lastnosti ter programske zahteve. Diskusija o prednostih in slabostih lastnih ter komercialnih programov za pisanje slovarjev bo zlasti koristna za vse, ki se pri slovarskih projektih soočajo s to odločitvijo.

Lars Trap-Jensen idr. z empirično študijo kažejo vlogo, ki jo lahko pri izbiri iztočnic za vključitev v slovar igra dnevniška datoteka poizvedb uporabnikov. Kot trdijo, je korpus še vedno najboljši vir za izdelavo geslovnika, a le za 20.000 najpogostejših besed, nad to mejo pa se splača upoštevati tudi podatke

dnevniških datotek in ostalih virov informacij. Prispevek zaključujejo z ugotovitvijo, da mora biti ne glede na uporabljene metode končna izbira geslovnika še vedno prepuščena leksikografom, zlasti pri redkejših besedah.

Zadnji trije prispevki se lotevajo nedavnih izdelkov slovenske leksikografije. Simon Krek ocenjuje nedavno izšlo drugo izdajo Slovarja slovenskega knjižnega jezika – SSKJ2 ter jo primerja s prvo izdajo in Slovarjem novejšega besedja slovenskega jezika, ki je bil deloma vključen v drugo izdajo. Njegove ugotovitve kažejo, da druga izdaja SSKJ ne prinaša veliko novih vsebin, tisto, kar pa je dodano oz. spremenjeno, pa velikokrat ruši koncept prvotnega slovarja in vzbuja pomisleke tako o strokovnosti avtorjev druge izdaje kot tudi o motivih za njeno izdelavo. Iztok Kosem v prispevku ocenjuje portal Fran in med drugim ugotavlja, da navkljub obsegu 21 različnih slovarjev portal kaže kar nekaj slabosti, ki mu zmanjšujejo uporabniško prijaznost; največja med njimi je tesna navezanost na tiskani medij. Polona Gantar pa se ozira v prihodnost slovenske leksikografije s primerjavo dveh različnih konceptov novega slovarja slovenskega jezika, ki sta bila in sta še v medijih ter akademskih krogih predmet vročih razprav. Avtorica pregled nekaterih vsebin obeh slovarskih konceptov zaključuje z mislijo, da bo edino uresničitev koncepta, ki bo temeljil na potrebah uporabnikov, ki bo zasnovan za spletni medij in bo v leksikografskem procesu optimalno izkoristil jezikovne tehnologije, prinesla sodoben leksikografski izdelek, kakršen je bil nekoč SSKJ.

Pred vami je tematska številka Slovenščina 2.0, ki ponuja vpogled v trenutno dogajanje v evropskem leksikografskem prostoru in smeri, v katere se leksikografija trenutno giblje. Upava, da bo branje prispevkov informativno in da boste v njih našli dovolj izzivov za nadaljnja razmišljanja o leksikografskih temah.

Urednika:

Iztok Kosem, Michael Rundell

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons: Priznanje avtorstva-
Deljenje pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution ShareAlike 2.5
License Slovenia.

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/si/>

